

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över Trafikverkets rapport "Utredning om förenklingar vid åtgärder på det nationella och regionala vägnätet"

Er beteckning: LI2025/01476

Sammanfattning

Länsstyrelsen ställer sig positiv till förslagets övergripande mål att minska dubbelprovningar samt att tydliggöra och förenkla hantering av parallella processer gällande plan- och bygglagen och väglagen.

Länsstyrelsen anser dock att det, för att nå målet, behövs en mer övergripande lagöversyn för att göra lagstiftningen för planering och byggande av ny väg mer lättöverskådlig. Detta skulle kunna öka såväl effektiviteten som rättssäkerheten för den/de det berör. Denna översyn behöver bygga på en mer genomgripande utredning där konsekvenserna på annan lagstiftning analyseras och beaktas. Även parallella processer med väglagen, miljöbalken och plan- och bygglagen behöver tydliggöras i översynen.

Det är oklart hur den nya föreslagna lagparagrafen ska tillämpas i praktiken. Förslaget kräver enligt rapporten god samverkan mellan Trafikverket och kommunerna för att leda till reella effektiviseringar och effekten kan därför i så fall sannolikt uppnås utan den föreslagna lagförändringen.

Länsstyrelsen anser därför att rapporten inte ska läggas till grund för ny lagstiftning i nuvarande skick utan kompletterande rättslig analys.

Länsstyrelsen lämnar synpunkter på följande avsnitt:

- 3 Gällande regelverk och arbetssätt för åtgärd på statlig väg
- 4 Problembeskrivning
- 5 Diskussion och slutsatser
- 6 Trafikverkets förslag till förändring

7 Alternativa förslag som övervägts

8 Följdändringar i andra regelverk

3 Gällande regelverk och arbetssätt för åtgärd på statlig väg

3.2.1 Vägplan

Utredningen beskriver att vägplanen är att likställa med ett tillstånd som visar "exakt var vägen ska gå". Men i väglagen står att vägplanen ska visa "vägens sträckning och huvudsakliga utformning" (16 a § väglagen). Något lagkrav på exakthet finns i praktiken inte vilket innebär att det därför finns utrymme för efterföljande detaljprojektering inom vägplanens ramar.

3.4.3 Yttranden vid detaljplan

I utredningen står att *"vid detaljplanläggning anges hur förslaget till detaljplan stämmer med översiktsplanen. Om den är förenlig så kan lämplig lokalisering anses vara klar i och med översiktsplanen."*

Översiktsplanen hanterar sannolikt inte sådana mindre åtgärder/detaljer som denna rapport handlar om och torde därför inte vara relevant i detta sammanhang.

Översiktsplanen är inte heller juridiskt bindande enligt 3 kap. 2 § PBL. Den är vägledande men att en lokalisering finns i ÖP innebär inte att lokaliseringsprövningen redan är rättsligt avgjord.

Riksintressen

I utredningen står att Trafikverket lämnar synpunkter på de riksintresseanspråk som berörs av förslaget till detaljplan. Länsstyrelsen vill förtydliga att det är länsstyrelsen som med stöd av [Förordning \(1998:896\) om hushållning med mark- och vattenområden | Sveriges riksdag](#) har tillsynen över riksintresseanspråken i detaljplaner. Av förordningen följer att Trafikverket ska lämna underlag till länsstyrelsen. Det är sen länsstyrelsen som med stöd av 11 kap. 10 § PBL gör bedömningen av huruvida detaljplanen tillgodoser riksintresset.

Andra ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen vill även förtydliga att vi kan, med stöd av 11 kap. 10 § PBL även, överpröva detaljplaner när vägen inte är ett riksintresse exempelvis på grund av hälsa och säkerhet eller risken för olyckor.

Övrigt

I utredningen står vidare "Det händer att Trafikverket överklagar samtidigt som länsstyrelsen beslutar att överpröva. För dessa frågor kan överklagande tillämpas enl. PBL 13:10". Länsstyrelsen vill förtydliga att vi endast kan överpröva och upphäva detaljplaner enligt de ingripandegrunderna som följer av 11 kap. 10 § PBL. Lagrummet 13 kap. 10 § PBL ger staten i egenskap av fastighetsägare eller innehavare av en särskild rätt att överklaga sådant som är förknippat med rollen som just fastighetsägare eller rättighetshavare. Trafikverkets intressen som verksamhetsutövare och länsstyrelsens ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL kan i praktiken ibland överlappa även om bestämmelsernas utgångspunkter i grunden är olika.

Avsnitt 4 Problembeskrivning

4.1 Dubbelprövning

4.1.1. Väglagen kontra plan- och bygglagen

Detaljplan och vägplan är olika prövningar, men de överlappar eftersom flera sakfrågor behöver bedömas i båda processerna. Vi menar att det kan bli fråga om viss dubbelprövning när samma åtgärd är reglerad i såväl vägplan som detaljplan. Däremot är det ostridigt att besluten får olika rättsverkan.

4.2 Långa ledtider i Trafikverkets processer

Länsstyrelsen anser att problembilden behöver fördjupas och nyanseras, exempelvis i vilka fall det är nödvändigt att göra en detaljplan parallellt med vägplan. Väglagen reglerar att en väg inte får byggas i strid mot gällande detaljplan.

Förslaget kan i vissa fall innebära att det går snabbare att få till en plan som kan användas som stöd till det mindre vägbygget. Detta förutsätter dock att Trafikverket och kommunen har ett väl fungerande samarbete. Eftersom Trafikverket ska enligt förslaget

fortfarande bygga och projektera vägen krävs även att den delen synkroniseras med kommunens tidsplan för att uppnå de önskade effekterna. Utredningen behöver kompletteras med en tydligare ansvarsfördelning mellan kommunen och Trafikverket avseende planering, projektering och genomförande.

4.3 Oförutsägbarhet

Utredningen refererar återkommande till departementsskrivelsen Ds 2023:28 *Nationell fysisk planering* som inte varit föremål för något remissförfarande än. Innehållet har följaktligen inte granskats av kommuner, myndigheter m.fl.

Det anges i rapporten att *det finns en osäkerhet kring överenskommelser om åtgärder med "staten", som de baserar sin detaljplan på. När Trafikverket sedan kommer längre i sin utredning (och eventuell vägplan) så händer det att åtgärden har förändrats till den grad att den inte ryms inom detaljplanen. Det innebär att kommunen behöver göra om den detaljplan som de nyss har antagit.*

Denna problembeskrivning kan inträffa, inom detaljplanelagda områden, eftersom kommuners och Trafikverkets tidsplaner ofta skiljer sig åt. Länsstyrelsen ser dock inte att det föreslagna lagförändringsförslaget löser detta problem. Rapportens förslag bygger på att Trafikverket har godkänt vägåtgärden och håller sig fast vid den. Det går redan nu att arbeta på ett sådant sätt med både större och mindre vägåtgärder. Det handlar om ett fungerande arbetssätt, vilket enligt rapporten även behövs för att det föreslagna lagförändringsförslaget ska leda till tidsvinster.

4.4 Hur vanliga är problemen?

Länsstyrelsen delar rapportens uppfattning att det oftast inte är de dubbla prövningarna som är det stora problemet utan svårigheterna att synkronisera tidsplanerna. Denna svårighet kan uppkomma när en vägplan behöver tas fram inom ett detaljplanelagt område.

5 Diskussion och slutsatser

Länsstyrelsen delar inte helt utredningens slutsats att det idag inte föreligger någon dubbelprövning och följaktligen inte heller alla resonemang som bygger på denna slutsats. Länsstyrelsen delar inte heller rapportens problembeskrivningar i vissa delar. Se tidigare kommentarer under kapitel 4.

Länsstyrelsen anser att det är en stor brist att utredningen inte har beaktat vad förslaget får för konsekvenser på annan lagstiftning.

Till exempel analyseras inte miljöbalkens särskilda rättsverkningar. Gällande miljöbalk knyter uttryckliga rättsverkningar till en fastställd vägplan. I dag gäller bland annat att förbudet inom generellt biotopskydd, strandskyddsförbuden och skyldigheten till samråd enligt 12 kap. 6 § MB inte gäller byggande av allmän väg enligt fastställd vägplan. Om vägplanen tas bort enligt förslaget försvinner också dessa vägplansanknutna undantag enligt nuvarande miljöbalk. Det kan innebära att en förenkling från två planprocesser samtidigt skapar eller återinför andra parallella dispens- och/eller samrådsprocesser.

6 Trafikverkets förslag till förändring

6.2 Författningskommentar

Länsstyrelsen anser att innehållet i författningskommentarerna inte fullt ut reder ut tillämpningen av lagförslaget.

Det finns behov av tydligare kriterier för när undantaget från vägplan föreslås kunna tillämpas. Ansvarsfördelning och arbetssätt mellan kommunen och Trafikverket avseende planering, projektering och genomförande behöver förtydligas.

Betydande miljöpåverkan för planer och program bedöms inte mot samma kriterier i miljöbedömningsförordningen som verksamheter exempelvis vägplaner. Det behöver därför tydliggöras vilka kriterier som ska användas i bedömningen om BMP vid tillämpningen av lagförslaget.

6.3 Praktisk tillämpning av förslaget

Utredningen återkommer till lösningar via avsiktsförklaringar och civilrättsliga avtal mellan Trafikverket och kommunen.

Tillämpningen går även ut på att Trafikverket ska ha en omfattande kontrollfunktion. Bland annat ska kommunen lämna uppgifter till Trafikverket rörande trafiksäkerhet och miljöeffekter (till exempel buller).

Om parterna inte har en överblick och god kännedom om gällande regelverk, så finns en uppenbar risk för att avsiktsförklaringar och civilrättsliga avtal kommer att förflytta det lagreglerade ansvaret.

Det finns risker kopplade till förslaget som kan leda till att de önskade effekterna uteblir. Förslaget kräver en god samverkan mellan parterna för att leda till reella effektiviseringar och effekten kan då sannolikt i så fall uppnås utan den föreslagna lagförändringen.

7 Alternativa förslag som övervägts

Länsstyrelsen konstaterar att förslagen som övervägts hade krävt mer omfattande regelförändringar och längre tid för att utreda förutsättningarna och därtill konsekvenserna av lagförslaget.

8 Följdändringar i andra regelverk

Länsstyrelsens motsätter sig till att Boverket utifrån utredningens innehåll ska ges i uppdrag att utreda hur förslaget kan påverka bestämmelserna i PBL med anledning av många oklarheter i underlaget.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av landshövding Lotta Finstorp med Marja Suikki som föredragande. I ärendets beredning har även enhetschef Annica Lindström medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.